

УДК 633.1:633.3

В.Г. Кургак, доктор сільськогосподарських наук

М.І. Штакал, доктор сільськогосподарських наук

В.М. Штакал, аспірант

ННЦ «ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕРОБСТВА НААН»

ДОБІР ТРАВСУМІШЕЙ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЙ УКІСНИХ КОНВЕЄРІВ НА ОСУШЕНИХ ТОРФОВИЩАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ

Площа заплавлених земель у зоні Лісостепу України з торфовими ґрунтами, які характеризуються високою потенційною родючістю, займає близько 300 тис. га, з яких понад 200 тис. га осушених і використовуються в сільськогосподарському виробництві. Однак, ефективність використання цих земель у даний час є низькою у зв'язку з низкою економічних чинників, скороченням поголів'я ВРХ, загостренням екологічних проблем тощо. Тому для нарощування високоякісної конкурентоспроможної продукції тваринництва, що диктується вступом України до Євросоюзу, у найближчій перспективі необхідне різке підвищення ефективності кормовиробництва, в першу чергу, на осушених торфових ґрунтах, оскільки богарні землі нині переважно використовуються під зернові і технічні культури, а доля кормових культур на них незначна. Згідно з існуючими рекомендаціями з сільськогосподарського використання таких угідь, вони повинні використовуватися переважно для вирощування багаторічних трав, що пов'язано з необхідністю поєднання високої продуктивності лучних травостоїв з покращенням екологічної ситуації в басейнах річок [1, 2, 3]. Причому, перевагу слід віддавати сівбі видів багаторічних злакових трав, оскільки бобові види на цих ґрунтах мало конкурентоздатні та недовговічні [4, 5, 6, 7].

Тому подальша інтенсифікація лучного кормовиробництва передбачає впровадження у виробництво нових високоврожайних сортів багаторічних трав, різних за стиглістю травосумішей і сортосумішей з метою організації на їх основі укисних конвеєрів для безперервного надходження зеленої маси протягом укисного періоду та заготівлі кормів на зимній період. Однак, до останнього

© *В.Г. Кургак, М.І. Штакал, В.М. Штакал, 2017*

часу такі питання вивчені недостатньо, що й стало предметом наших досліджень.

Мета досліджень. Метою досліджень було встановлення закономірностей формування високопродуктивних укісних сіяних травостоїв залежно від їх видового і сортового складу та удобрення за докорінного поліпшення на органічних ґрунтах Лівобережного Лісостепу України.

Дослідження проводили в період 2014 – 2016 рр. на осушених торфових ґрунтах заплави р. Супій Панфільської дослідної станції ННЦ «Інституту землеробства НААН». Ґрунти дослідних ділянок – глибокі торфовища. Їх верхній (0-30 см) його шар має такі фізичні і агрохімічні показники: ступінь розкладу торфу понад 80%, зольність – 45–50%, щільність – 0,35–0,4 г/см³, рН_{водний} – 7,5–7,7 вміст валових форм азоту – 1,6–2,2 %, рухомого фосфору – 0,3–0,4 %, обмінного калію – 0,1–0,15 %. Вміст гумусу надзвичайно високий і складає –15–16%.

Загальна площа ділянки 40 м², облікової – 28м², повторення – чотириразове. Дослідження проведені згідно з методикою ІК УААН [8].

Методика досліджень. Дослідження проведено за загальноприйнятими польовими і лабораторними методами з використанням вимірювально – вагового, розрахунково-порівняльного, хімічного та математично – статистичного методів. Уміст обмінної енергії та кормових одиниць розраховували за даними хімічного складу сухої речовини корму.

Результати досліджень. Результати досліджень показали, що створення різних за стиглістю травостоїв дозволяє продовжити оптимальні строки скошування в першому укосі на 10–15 днів. Якщо ж висівати над ранньостиглий вид – китник лучний і над пізньостиглу – мітлицю велетенську то ці строки можна збільшити до 20–25 днів. У другому і третьому укосах трав оптимальний період збирання кормів збільшуються до 25–35 днів. Установлено також можливість створення укісних конвеєрів на основі різних за стиглістю сортів грятости збірної (Київська рання 1, Муравка, Українка), завдяки чому можливо продовжити оптимальні строки укісної стиглості на 7–15 днів. Тобто, така організація укісних конвеєрів може забезпечувати безперебійне надходження укісної маси у період з середини травня до кінця вересня.

Серед ранньодозріваючих травостоїв найвищою продуктивністю відзначалися посіви грястиці збірної Київська рання 1 з китником лучним Сарненський ранні або її суміш з стоколосом безостим і кострицею лучною. Продуктивність сухої маси таких травостоїв на фоні $P_{45}K_{120}$ складала 10,2 т/га сухої маси або 98,3–101,1 ГДж/га і за повного мінерального удобрення ($N_{45}P_{45}K_{120}$) – 11,5 – 11,9 т/га або 114,5–122,4 ГДж/га (табл. 1).

У середньому за роки користування травостоєм серед середньо дозріваючих травостоїв переважали сорти костриці східної Людмила і Закат, очеретянки звичайної Сарненська 40, стоколосу безостого Арсен та суміші лучних трав з стоколосу безостого, костриці східної і очеретянки звичайної. Урожайність сухої маси цих видів і сортів складала на фосфорно-калійному фоні 10,5–12,2 т/га за повного мінерального удобрення – 12,0–14,0 т/га, а вихід кормових одиниць відповідно – 8,3–8,8 і 9,8–11,0 т/га.

Сортосуміш пажитниці багаторічної сортів Оріон, Святошинський, Адріана 80 придатна лише для короткострокового використання (один-два роки), оскільки починаючи з другого року користування вона зріджується і її продуктивність знижується (з 10,2 до 7,3 т/га сухої маси), а на третій рік цей вид майже повністю заміщується несіяними злаками і різнотрав'ям. При цьому продуктивність такої сортосуміші складає на фоні РК лише – 6,2 і за повного мінерального удобрення – 7,1 т/га корм. од. з 1 га. Малоприсадною для посіву є також і суміш костриці лучної і червоної. Її продуктивність лише в перші два роки може конкурувати з іншими видами. Надалі костриця лучна випадає з травостою, а низовий злак – костриця червона не може успішно конкурувати з високопродуктивними верховими злаками.

Пізньодозріваючі травостої в перший рік користування мали дещо нижчий вихід сухої маси (10,5–11,0 т/га), а кращою виявилася сумішка з тимофіївки лучної сорту Вишгородська, грястиці збірної Українка та мітлиці велетенської Сарненська пізня. За 2014–2016 роки користування травостоєм кращими серед пізньодозріваючих була суміш тимофіївки лучної – Вишгородська, грястиці збірної – Українка, мітлиці велетенської – Сарненська пізня або чистий посів грястиці збірної Українка. Продуктивність таких сумішей складала на фоні $P_{45}K_{120}$ 8,2 т/га корм. од.

Таблиця 1. Продуктивність видів, сортів, травосумішей і сортосумішей лучних трав залежно від удобрення, 2014-2016 рр., т/га

Види і сорти трав, їх суміші та норми висівання насіння, кг/га	Суша маса за роками			Середнє за 2014-2016 рр.		
	2014	2015	2016	суха маса	обмін-на енергія*	кормові. одиниці
1	2	3	4	5	6	7
Р ₄₅ К ₁₂₀						
Ранньодозріваючі травостої						
Китник лучний Сарненський ранній – 22	7,6	8,8	7,8	8,1	78,0	6,8
Грястиця збірна Київська рання 1 – 25	10,2	10,1	9,1	9,8	95,4	7,5
Китник лучний – 11 + Грястиця збірна – 12,5	9,8	11,5	9,3	10,2	98,3	7,7
Грястиця збірна Київська рання 1 – 17,5 + стоколос безостий Арсен – 4,2 + костриця лучна Катріна – 3,8	9,2	11,8	9,7	10,2	101,1	8,2
Середньодозріваючі травостої						
Стоколос безостий Арсен – 28	8,9	12,4	10,2	10,5	103,5	8,3
Стоколос безостий Топаз – 28	9,4	11,2	9,9	10,2	100,3	8,0
Стоколос безостий Геліус – 28	9,3	11,3	9,7	10,1	98,0	7,7
Грястиця збірна Муравка – 25	9,9	10,9	9,7	10,2	99,7	7,9
Костриця східна Людмила – 25	10,8	12,5	10,3	11,2	107,5	8,4
Костриця східна Закат – 25	11,2	12,8	9,2	11,1	105,9	8,2
Очеретянка звичайна Сарненська 40 – 12	10,7	14,7	11,3	12,2	115,2	8,8
Костриця лучна Катріна – 17,5 + костриця червона Оленка – 6	9,7	10,8	8,0	9,5	92,9	7,3
Пажитниця багаторічна Оріон – 7,5 + Святошинський – 7,5 + Адріана 80 – 7,5 + костриця червона Оленка – 2	10,2	7,4	6,0	8,2	79,4	6,2
Стоколос безостий Арсен – 9,3 + костриця східна Закат – 8,3 + грястиця збірна Муравка – 8,5	10,4	11,9	10,1	10,8	103,2	8,0
Стоколос безостий Арсен – 9,3 + костриця східна Закат – 8,5 + очеретянка звичайна Сарненська 40 – 4	12,0	12,0	11,1	11,7	112,9	8,8
Пізньодозріваючі травостої						
Тимофіївка лучна Вишгородська – 15	8,6	9,4	10,6	9,5	93,0	7,4
Тимофіївка лучна Сарненська – 15	9,2	10,0	9,7	9,6	90,9	7,0
Грястиця збірна Українка – 25	10,2	12,9	10,3	11,1	106,2	8,2
Мітлиця велетенська Сарненська пізня – 11	9,3	8,7	10,0	9,3	89,7	7,0
Тимофіївка лучна Вишгородська – 5 + грястиця збірна Українка – 8,3 + мітлиця велетенська – Сарненська пізня – 3,8 +	10,5	12,4	10,4	11,1	105,5	8,2

Продовження Таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
N ₉₀ P ₄₅ K ₁₂₀						
Ранньодозріваючі травостої						
Китник лучний Сарненський ранній – 22	8,2	11,3	9,9	9,8	98,9	7,9
Грястиця збірна Київська рання 1– 25	11,4	13,4	10,7	11,8	117,5	9,4
Китник лучний – 11 + Грястиця збірна – 12,5	10,1	13,5	10,7	11,4	114,5	9,3
Грястиця збірна Київська рання 1 – 17,5 + стоколос безостий Арсен – 4,2 + костриця лучна Катріна – 3,8	9,8	14,1	11,7	11,9	122,4	10,2
Середньодозріваючі травостої						
Стоколос безостий Арсен – 28	9,9	15,5	12,4	12,6	123,4	9,8
Стоколос безостий Топаз – 28	10,1	14,0	11,5	11,9	115,4	9,8
Стоколос безостий Геліус – 28	9,8	14,1	11,2	11,7	115,4	9,2
Грястиця збірна Муравка – 25	11,3	13,6	11,6	12,2	128,9	9,8
Костриця східна Людмила – 25	14,0	14,2	11,4	13,2	129,9	10,3
Костриця східна Закат – 25	12,2	15,2	10,8	12,7	124,6	9,9
Очеретянка звичайна Сарненська 40 – 12	12,0	15,9	13,7	13,9	137,3	11,0
Костриця лучна Катріна – 17,5 + костриця червона Оленка – 6	9,9	12,1	8,6	10,2	98,6	7,8
Пажитниця багаторічна Оріон – 7,5 + Святошинський – 7,5 + Адріана 80 – 7,5 + костриця червона Оленка – 2 +	10,9	9,1	7,2	9,1	89,5	7,1
Стоколос безостий Арсен – 9,3 + костриця східна Закат – 8,3 + грястиця збірна Муравка – 8,5	11,3	13,3	12,0	12,2	118,3	9,3
Стоколос безостий Арсен – 9,3 + костриця східна Закат – 8,5 + очеретянка звичайна Сарненська 40 – 4	13,2	14,1	12,6	13,3	133,0	10,8
Пізньодозріваючі травостої						
Тимофіївка лучна Вишгородська – 15	9,1	13,5	12,2	11,6	115,5	9,2
Тимофіївка лучна Сарненська – 15	8,7	12,3	11,1	10,7	105,0	8,3
Грястиця збірна Українка – 25	11,0	15,8	11,8	12,9	128,5	10,3
Мітлиця велетенська Сарненська пізня – 11	8,6	10,3	11,1	10,0	99,6	8,0
Тимофіївка лучна Вишгородська – 5 + грястиця збірна Українка – 8,3 + мітлиця велетенська – Сарненська пізня – 3,8 +	11,1	13,7	11,9	12,3	119,4	9,3
P, %	2,8	3,2	1,8	2,6		
НІР ₀₅ по травосумішах, т/га	0,57	0,73	0,37	0,56		
НІР по добривах, т/га	0,18	0,24	0,12	0,18		
*Обмінна енергія у ГДж/га						

або 105,5–106,2 ГДж/га і за повного мінерального удобрення ($N_{45}P_{45}K_{120}$) відповідно – 9,3–10,3 т/га або 119,4–128,5 ГДж/га. За повного мінерального удобрення на такому ж рівні продуктивності була тимофіївка лучна Вишгородська.

Аналізуючи продуктивність різних за стиглістю травостоїв слід зазначити, що найпродуктивніші були середньо дозріваючі травосуміші. Тому їх питома вага в укісному конвеєрі повинна бути найбільшою.

Результати досліджень показали, що ефективність азотних добрив у перший рік користування травостоем невисока. В наступні роки вона підвищувалася. Так, внесення N_{90} на фоні РК підвищує вихід сухої речовини на 1,1–2,2 т/га, що забезпечує отримання 3–6 тис. грн/га. Тобто на 1 кг внесених добрив отримано 12–25 кг сухої маси трав.

Слід також зазначити, що на осушених торфових ґрунтах Лісостепу продуктивність злакових травостоїв є високою і складає на фоні $P_{45}K_{120}$ 7,5–8,8 т/га і $N_{90}P_{45}K_{120}$ – 9,5–11,0 т/га корм.од. з 1 га або 115,9–137,0 ГДж/га. При цьому, врожайність зеленої маси складала 40–70 т/га. До того ж вміст сирого протеїну в сухій речовині таких кормів складає 14,5–16%, а загальний вихід 1,1–1,5 т/га. Такий високий вміст сирого протеїну прирівнюється до його вмісту у бобових видів на прилеглих до них чорноземних і сірих лісових ґрунтах [9,10]. Це свідчить про високу продуктивність та адаптацію кращих видів і сортів злакових трав до умов осушених торфових ґрунтів Лівобережного Лісостепу.

Висновки

Нові високопродуктивні сорти злакових трав забезпечують продуктивність травостоїв на осушених торфовищах 7–11 т/га корм.од. і бесперебійне надходження укісної маси з середини травня до кінця вересня. Для організації укісних конвеєрів необхідне створення різних за стиглістю травостоїв з метою продовження оптимальні строки скошування зеленої маси в першому укосі на 10–15 днів і в другому – третьому укосах – на 25–35 днів. Кращими серед ранньостиглих травостоїв є посіви грястиці збірної Київська рання 1 з китником лучним Сарненський ранні або її суміш з стоколосом безостим і кострицею лучною. Із середньо дозріваючих – чисті посіви костриці східної сорту Людмила, очеретянки звичайної Сарненська 40, стоколосу

безостого Арсен та суміші лучних трав з стоколосу безостого, костриці східної і очеретянки звичайної. Найвища продуктивність пізньодозріваючих травостоїв забезпечується включенням в склад травосуміші тимофіївки лучної сорту Вишгородська, грястиці збірної Українка та мітлиці велетенської Сарненська пізня. Можлива також організація укисних конвеєрів із різних за стиглістю сортів грястиці збірної сортів Київська рання 1, Муравка, Українка. Ефективність внесення азотних добрив на осушених торфовищах починається з другого року користування травостоєм.

Враховуючи високу забезпеченість цих ґрунтів азотом, якість кормів зі злакових трав не поступається бобовим травам, вирощених на прилеглих до них мінеральних ґрунтів і забезпечує вихід сирого протеїну 1,1-1,5 т/га.

1. Кургак В.Г. Лучні агрофітоценози. Київ: ДІА, 2010. 374 с.
2. Петриченко В.Ф., Гадзало Я.М., Зарішняк А.С. Концепція ефективного сільськогосподарського використання земель гумідної зони України. – Київ. ННЦ «ІЗ НААН», 2014. 54 с.
3. Рижук С.М., Слюсар І.Т. Агроекологічні основи ефективного використання осушуваних ґрунтів Полісся і Лісостепу України. – Київ: Аграрна наука, 2006. – С. 421 с.
4. Кургак В.Г., Сукайло М.В. Продуктивність бобово-злакових травостоїв // Вісник аграрної науки. – 2011. – № 8. – С. 21-25.
5. Штакал М.І. Можливості створення злаково-бобових травостоїв на торфових ґрунтах// Зб. Корми і кормо виробництво. Вип. 34. 1992 рік. С.23-27.
6. Мащак Я.І., Кобиренко Ю.О. Відновлення виродженого травостою шляхом всівання бобових трав у нерозроблену дернину// Корми і кормовиробництво. – 2014. – Вип. 79. – С.93-97.
7. Макаренко П.С. Бобово-злакові травосумішки для створення високородуктивних зрошуваних пасовищ в Лісостепу УРСР // Вісн.с.-г. науки. –1982.–№ 7.– С.26-29.
8. Бабич А.О., Кулик М.Ф., Макаренко П.С. і ін Методика проведення дослідів з кормо виробництва і годівлі тварин // К.: Аграрна наука, 1998. – 79 с.
9. Петриченко В.Ф., Кургак В.Г.. Культурні сіножаті та пасовища України.– Київ: Аграрна наука. 2013. –412 с.

10. Штакал М.І. Розвиток лучного кормо виробництва на осушених торфових ґрунтах // Зб. Корми і кормо виробництво. 2013. – Вип. 84. с. 229–235.

1. Kurhak V.H. (2010) *Luchni ahrofitotsenozy [Grassland agrophytocenoses]* – Kyiv, DIA.

2. Petrychenko V.F., Hadzalo Ya.M. & Zaryshnyak A.S. (2014). *Kontseptsiya efektyvnoho sil's'kohospodars'koho vykorystannya zemel' humidnoyi zony Ukrainy [The concept of efficient agricultural land use humid zone of Ukraine].*- Kyiv, NNTs «IZ NAAN»

3. Ryzhuk S.M. & Slyusar I.T. (2006). *Ahroekolohichni osnovy efektyvnoho vykorystannya osushuvanykh hruntiv Polissya i Lisostepu Ukrainy [Agroecological bases of effective use drained soils Polesie and forest-steppe Ukraine]* – K.: Ahrarna nauka.

4. Kurhak V.H. & Sukaylo M.V. (2011). *Produktyvnist' bobovo-zlakovykh travostoyiv [Productivity legume-grass mixtures]* *Visnyk ahrarnoyi nauky*, 8, 21-25.

5. Shtakal M.I. (1992). *Mozhlyvosti stvorenniya zlakovo-bobovykh travostoyiv na torfovykh gruntakh [Opportunities for grass-legume mixtures on peat soils]* *Zb. Kormy i kormo vyrobnytstvo*, 34, 23-27.

6. Mashchak Ya.I. & Kobyrenko Yu.O. (2014) *Vidnovlennya vyrodzhenoho travostoyu shlyakhom vsivannya bobovykh trav u nerozroblenu dernynu [Restoring vegetation degenerate by vsivannya legumes in undeveloped turf]* *Kormy i kormovyrobnytstvo*, 79, 93-97.

7. Makarenko P.S. (1982). *Bobovo-zlakovi travosumishky dlya stvorenniya vysokoproduktyvnykh zroshuvanykh pasovyshch v Lisostepu URSSR [Legume-grass travosumishky to create highly irrigated pastures in forest-steppe of the USSR]* *Visn.s.-h. nauky*, 7, 26-29.

8. Babych A.O., Kulyk M.F. & Makarenko P.S. (1998). *Metodyka provedennya doslidiv z kormo vyrobnytstva i hodivli tvaryn [Methods of experiments with forage production and animal nutrition]* *Kyiv, Ahrarna nauka*.

9. Petrychenko V.F. & Kurhak V.H. (2013). *Kul'turni sinozhati ta pasovyshcha Ukrainy [Cultural grasslands and pastures Ukraine].* *Kyiv. Ahrarna nauka*.

10. Shtakal M.I. (2013). *Rozvytok luchnoho kormo vyrobnytstva na osushenykh torfovykh gruntakh [Development meadow fodder production on drained peat soils]* *Zb. Kormy i kormo vyrobnytstvo*, 84, 229-235.

Показано продуктивність та строки настання укосів різностиглих траво- і сортосумішей багаторічних злакових трав на осушених торфових ґрунтах Лівобережного Лісостепу України. Наявність різностиглих сіяних травостоїв забезпечує рівномірне надходження укісної маси з середини травня до кінця вересня та продуктивністю угідь, яка коливається в межах 10–14 т/га сухої маси, обмінної енергії – 100,0 – 130,0 ГДж і кормових одиниць 7–11 т/га. Додаткове внесення N_{90} на фоні $P_{45}K_{120}$ ефективним було починаючи з другого року користування. За організації укісних конвеєрів з різних за стиглістю травостоїв можливо продовжити оптимальні строки скошування зеленої маси на 25–35 днів. Кращими серед ранньостиглих травостоїв є посіви грястиці збірної Київська рання 1 з китником лучним Сарненський ранній або її суміш з стоколосом безостим і кострицею лучною. Із середньо дозріваючих – чисті посіви костриці східної сорту Людмила, очеретянки звичайної Сарненська 40, стоколосу безостого Арсен та їх суміші. Найвища продуктивність пізньодозріваючих травостоїв забезпечується включенням в склад травосуміші тимофіївки лучної сорту Вишгородська, грястиці збірної Українка та мітлици велетенської Сарненська пізня. Можлива також організація укісних конвеєрів із різних за стиглістю сортів грястиці збірної сортів Київська рання 1, Муравка, Українка.

Ключові слова: осушені торфовища, продуктивність багаторічних травостоїв, добрива, добір різнодозріваючих травосумішей, економічна оцінка.

Показано продуктивность и сроки наступления укосов разнозрелых траво- и сортосмесей многолетних злаковых трав на осушенных торфяных почвах Левобережной Лесостепи. Наличие разнеспелых сеянных травостоев обеспечивает равномерное поступление укосной массы со середины мая к концу сентября и продуктивность угодий, которая колеблется в пределах 10-14 т/га сухой массы, обменной энергии – 100,0-130,0 ГДж/га и кормовых единиц – 7-11 т/га. Дополнительное внесение N_{90} на фоне $P_{45}K_{120}$ было эффективным со второго года пользования. При организации укосных конвейеров с различных

по спелости травостоев возможно удлинить оптимальные сроки скашивания зеленой массы на 25–35 дней. Лучшими среди раннеспелых травостоев есть посевы ежа сборная Киевская ранняя 1 с лисохвостом луговым Сарненський ранний или ее смеси с кострцем безостым и овсяницей луговой. Из средне созревающих – чистые посевы овсяницы тростниковой сорта Людмила, канареечника тростникового Сарненський 40, кострца безостого Арсен и их смеси. Самую высокую продуктивность познесозревающих травостоев обеспечивает включение в состав травосмеси тимофеевки луговой сорта Вышгородская, ежи сборной Украинка и полевицы гигантской Сарненская поздняя. Возможна также организация укосных конвейеров из различных по спелости сортов ежи сборной сортов Киевская ранняя 1, Муравка, Украинка.

Ключевые слова: Осушенные торфяники, продуктивность многолетних травостоев, удобрения, подбор различноспревающих травосмесей, экономическая оценка.

*There showed the productivity and the timing of mowing of grass and variety mixes of permanent grasses on drained peat soils of Left Bank Forest-Steppe of Ukraine. The presence of early ripened seeded grass provides a uniform supply use mowed mass from middle May until the end of September and the productivity of lands, which ranges from 10 to 14 t/ha of dry weight, metabolizable energy – 100.0 – 130.0 GJ and feed units 7-11 t/ha. Additional manuring of N_{90} on the background $P_{45}K_{120}$ is effective at the start of second year of use. On the organization of hay conveyors of different ripening time herbage is possible to extend the optimal timing of mowing of green mass to 25-35 days. Best among the early-maturing grass crops are *Dactylisglomerata* variety *Kyivska rannia-1* with *Alopecuruspratensis* variety *Sarnenskiyranniy* or its mixture with *Bromus inermis* and *Festuca pratensis*. With medium ripening – pure sowing eastern fescue of variety *Lyudmila*, *Phalaris arundinacea* variety *Sarnenski-40*, *Bromus inermis* variety *Arsen* and their compounds. High productivity of late-ripening herbage is provided by the inclusion in the composition of grass mixtures of *Phleum pratense* L. variety *Vyshgorodska* and *Dactylisglomerata* of variety *Ukrainka*,*

and Agrostisgigantea Roth variety Sarnenskapiznia. It is also possible organization hay conveyors of different ripening varieties of Dactylisglomerata varietiesKyivskarannia, Muravka, Ukrainka.

Keywords: *drained peatlands, the productivity of perennial herbage, fertilizers, selection random-ripening mixtures, economic evaluation.*

Рецензенти:

Демидась Г.І. – д.с.-г.н.

Слюсар І.Т. – д.с.-г.н.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2017 р.